

ВІДГУК

офіційного опонента доктора педагогічних наук, професора

Артюшиної Марини Віталіївни на дисертацію

Гармаш Тетяни Андріївни

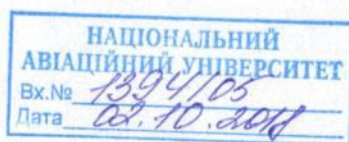
**«ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ІЗ ЛОГІСТИКИ
ДО УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»,**

представлену на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук
за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Становлення ринкової економіки в Україні потребує науково-методичного обґрунтування професійної підготовки фахівців економічних спеціальностей нової генерації. Однією з нових та актуальних професій на ринку праці є логістика. Потреба у підготовці фахівців із логістики зумовлюється насамперед загальнодержавними пріоритетами. У «Національній транспортній стратегії України на період до 2030 року», схваленої Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30 травня 2018 р. № 430-р, зазначено, що однією з світових тенденцій, що притаманні транспорту, є прискорення і забезпечення своєчасної доставки пасажирів та вантажів завдяки швидкісним видам транспорту та розвитку логістики. Водночас відмічається, що транспортна система України має низький рівень розвитку транспортно-логістичних технологій та об'єктів мультимодальних перевезень, що знижує її конкурентоспроможність та обмежує вихід української продукції на світовий транспортний ринок. Відповідно актуальним державним завданням є розбудова конкурентоспроможної та ефективної транспортної системи в Україні, що включає використання кращого світового досвіду для забезпечення розвитку транспортної галузі, підвищення якості та надійності надання транспортно-логістичних послуг з урахуванням зовнішньоекономічних і регіональних зв'язків України та запровадження комплексного системного підходу до координації роботи всіх видів транспорту та національної транспортної моделі.

Відповідно, актуальним завданням професійної підготовки майбутніх фахівців з логістики є формування їх здатності до ефективного управління транспортуванням, складуванням та іншими операціями, що здійснюються у процесі виробництва та доведення готової продукції до споживача.

Отже, тема дисертаційного дослідження Гармаш Г.А. «Професійна підготовка майбутніх фахівців із логістики до управлінської діяльності» є **актуальною** для вирішення стратегічних завдань розбудови конкурентоспроможної та ефективної транспортної системи в Україні, що є запорукою розвитку української економіки в цілому.

Найбільш вагомими науковими результатами дисертаційного дослідження Гармаш Т.А. вважаємо:

- визначені та науково обґрунтовані педагогічні умови професійної підготовки майбутніх фахівців із логістики до управлінської діяльності;
- розроблену модель підготовки майбутніх фахівців із логістики до управлінської діяльності;
- визначення поняття та розкриття структури готовності майбутніх фахівців із логістики до управлінської діяльності, встановлення відповідних критеріїв, показників та рівнів діагностики цієї готовності.

Водночас вважаємо, що у роботі зустрічаються й інші цікаві наукові положення, які мають певну наукову новизну. Наприклад, автором конкретизовано розуміння діяльнісного підходу до підготовки майбутніх фахівців (с. 41) та визначено вимоги до реалізації діяльнісного підходу у підготовці майбутніх фахівців з логістики до управлінської діяльності (с. 43), уточнено поняття «логістика» (с. 44) та описано становлення логістики як науки та інструменту бізнесу як у світі загалом, так і в Україні (с. 44-49), визначено особливості професійної діяльності фахівців-логістів (с. 50) тощо.

Грунтовність наукових положень, висновків і рекомендацій дисертаційного дослідження Гармаш Т.А. підтверджується вивченням сучасної та різноманітної джерельної бази дослідження, комплексним використанням теоретичних та емпіричних методів дослідження, проведенням результативної експериментальної роботи, що супроводжувалася статистичною перевіркою достовірності отриманих результатів.

У **змісті** роботи представлено вступ, три розділи, загальні висновки, список використаних джерел і додатки.

У **вступі** чітко обґрунтовано актуальність досліджуваної проблеми, показана її недостатня теоретико-методична та практична розробленість і описані виявлені суперечності. Висвітлено зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Визначено мету і завдання, об'єкт і предмет дослідження. Слід позитивно відмітити повноту розкриття використаних дослідницьких методів теоретичного та емпіричного рівня. Подання новизни та практичного значення результатів дослідження є досить змістовним і чітким. База впровадження є широкою та включає заклади різних регіонів України. Повно і структуровано представлено апробацію дослідження на наукових і науково-практичних конференціях різного рівня. Наведено дані щодо публікацій, у тому числі в українських та зарубіжних фахових виданнях, що входять до наукометричних баз даних.

У першому розділі дисертації **«Теоретичні засади професійної підготовки майбутніх фахівців із логістики до управлінської діяльності»** про-

аналізовано теоретичні та практичні аспекти підготовки майбутніх фахівців із логістики у вищій школі, розкрито зміст професійної діяльності фахівців із логістики, обґрунтовано важливість управління у професійній діяльності фахівців з логістики, визначено поняття та розкрито структуру готовності майбутніх фахівців із логістики до управлінської діяльності.

Вважаємо цілком виправданим використання автором діяльнісного підходу до визначення ключових понять дослідження, обґрунтування теоретичних засад підготовки майбутніх фахівців із логістики у вищій школі. Автор надає ґрунтовні визначення понять «професійна підготовка майбутніх фахівців із логістики», «готовність до професійної діяльності», конкретизує розуміння діяльнісного підходу до підготовки майбутніх фахівців та визначає вимоги до реалізації діяльнісного підходу у підготовці майбутніх фахівців з логістики до управлінської діяльності.

На основі аналізу поняття «логістика», розгляду процесу становлення логістики як науки та бізнес-практики, розгляду європейських та українських стандартів компетентностей фахівців визначено особливості професійної діяльності фахівців з логістики, показано роль та розкрито сутність логістичного управління, надано визначення поняття готовності майбутніх фахівців із логістики до управлінської діяльності. Підтримуємо виділення автором у структурі готовності майбутніх фахівців із логістики до управлінської діяльності професійної та особистісної готовності, які, у свою чергу, охоплюють мотиваційно-ціннісний, індивідуально-психологічний, когнітивно-операційний та організаційно-діяльнісний компоненти. Відмітимо гарну візуалізацію цієї структури на схемі (рис. 1.3).

У другому розділі дисертації *«Моделювання процесу професійної підготовки майбутніх фахівців із логістики до управлінської діяльності»* описано констатувальний етап експерименту, спрямований на з'ясування стану готовності майбутніх фахівців із логістики до управлінської діяльності. Позитивно, що опитування проводились серед студентів різних курсів та закладів освіти різних регіонів України. Результати анкетування підтвердили необхідність посилення підготовки майбутніх фахівців із логістики до управлінської діяльності. За результатами проведеного дослідження було визначено компоненти, критерії та показники готовності майбутніх фахівців із логістики до управлінської діяльності, подано якісну характеристику рівнів її сформованості, а також здійснено діагностику рівнів готовності майбутніх фахівців із логістики до управлінської діяльності. Загалом, результати констатувального експерименту свідчать про недостатність сформованості готовності майбутніх фахівців із логістики до управлінської діяльності за традиційних умов навчання.

Для вирішення означеної проблеми дослідниця обґрунтовує педагогічні

умови формування готовності майбутніх фахівців із логістики до управлінської діяльності, розробляє експериментальну модель підготовки майбутніх фахівців із логістики до управлінської діяльності. Запропонована модель є гарно структурованою та чітко відображує зміст формування готовності підготовки майбутніх фахівців із логістики до управлінської діяльності.

У третьому розділі дисертації *«Реалізація експериментальної моделі підготовки майбутніх фахівців із логістики до управлінської діяльності»* описано організацію та результати експериментальної роботи із запровадження моделі та експериментальної методики підготовки майбутніх фахівців із логістики до управлінської діяльності. Зміст проведеної експериментальної роботи є повним і достатнім для забезпечення реалізації поставлених дослідницьких цілей і завдань. Достовірність отриманих результатів підтверджена статистичними критеріями.

Висновки відповідають поставленим завданням дослідження, містять повний опис отриманих результатів.

Список використаних джерел свідчить про значний обсяг опрацьованого теоретичного матеріалу (355 найменувань, із них 16 – іноземними мовами).

Додатки до дисертації є досить об'ємними та презентують зміст окремих нормативних документів, використані діагностичні методики, навчально-методичні розробки автора, а також список публікацій здобувача за темою дисертації та відомості про апробацію результатів дисертації.

Отримані результати є *значущими для науки й практики освітньої діяльності* та можуть бути використані у практиці професійної підготовки майбутніх фахівців із логістики в закладах вищої освіти, системі післядипломної підготовки та у процесі розробки програм і навчально-методичних посібників із проблем підготовки до управлінської діяльності майбутніх фахівців інших спеціальностей.

Основні положення і результати дослідження відображені у 27 одноосібних публікаціях, серед яких: 6 статей у наукових фахових виданнях України (з яких 2 статті - у науковому виданні, зареєстрованому в міжнародних наукометричних базах); 1 стаття у міжнародному науковому журналі, 2 – у наукових періодичних виданнях іноземних держав; 18 праць – апробаційного характеру. Така кількість видань відповідає нормативним вимогам і свідчить про достатнє відображення результатів дисертаційного дослідження.

В **авторефераті** наведені основні положення, зміст, результати і висновки здійсненого дисертаційного дослідження. Структура і зміст автореферату відповідають нормативним вимогам. Зміст автореферату і дисертації ідентичний.

Аналіз дисертації дозволив висунути декілька *критичних зауважень та*

побажань:

1. Щодо формулювання предмету дослідження: автор так визначає предмет дослідження: «модель і експериментальна методика підготовки майбутніх фахівців із логістики до управлінської діяльності». Відомо, що об'єктом наукового дослідження є частина об'єктивної діяльності, а предметом – певні властивості; характеристики об'єкта. Відповідно, якщо об'єктом дослідження виступає «професійна підготовка майбутніх фахівців із логістики в освітньому процесі закладів вищої освіти», предметом дослідження мають бути педагогічні умови, зміст, форми, методи навчання, що забезпечують професійну підготовку майбутніх фахівців із логістики до управлінської діяльності. Модель та експериментальна методика підготовки – є не предметом, а результатом дослідження, відображуючи науково обґрунтовані компоненти підготовки.

2. Вважаємо цілком виправданим використання автором діяльнісного підходу до визначення ключових понять дослідження, обґрунтування теоретичних засад підготовки майбутніх фахівців із логістики у вищій школі. Водночас вважаємо, що автору слід було приділити більше уваги обґрунтуванню доцільності використання саме цього підходу у професійній підготовці. Також можна було б коротко проаналізувати й інші відомі підходи до професійної підготовки у вищій школі (зокрема, компетентнісний, особистісно орієнтований, контекстний та ін.).

3. Дисертація значно виграла, якщо б дослідниця у підрозділі 1.2 не лише розглянула європейські та українські стандарти компетентностей фахівців у галузі логістики, а й здійснила їх порівняльний аналіз.

4. У наданому автором визначенні «управлінської діяльності майбутніх фахівців-логістів» (с. 66) вважаємо недоцільним використання слова «майбутніх», оскільки управлінська діяльність буде здійснюватись лише в реальних умовах професійної діяльності менеджерами (управлінцями) із логістики.

5. Вважаємо дещо невдалим назву одного з критеріїв готовності майбутніх фахівців із логістики до управлінської діяльності, а саме: «орієнтовно-ціннісний». Оскільки цей критерій певною мірою відображував ціннісні орієнтації майбутніх фахівців, правильніше було б назвати його «ціннісно-орієнтаційний».

6. Викликає сумнів правильність вибору t-критерію Стьюдента для зіставлення емпіричних розподілів у контрольній та експериментальній групах, оскільки цей критерій використовується для порівняння середніх значень прояву дослідницьких ознак у досліджуваних групах, а не для порівняння кількісного розподілу досліджуваних осіб за рівнями. У таких випадках звичайно використовується критерій χ^2 , який автор і використовує додатково на етапі формувального експерименту.

Не зважаючи на зроблені зауваження, **загальна оцінка дисертації** є позитивною. Дисертаційна робота Гармаш Тетяни Андріївни «Професійна підготовка майбутніх фахівців із логістики до управлінської діяльності» є завершеною, самостійною, цілісною науковою працею, в якій отримані нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності є суттєвими для розвитку теорії і методики професійної підготовки фахівців з логістики.

Усе це дає підстави зробити висновок про те, що представлене дослідження відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.13 р. № 567, а її автор – Гармаш Тетяна Андріївна – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності: 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент -

в.о. завідувача кафедри педагогіки та психології

ДВНЗ «Київський національний економічний

університет імені Вадима Гетьмана»,

доктор педагогічних наук, професор

М. В. Артюшина

Артюшина М.В.
дасвтує

М. В. Артюшина